

РОЗДІЛ 4

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ

В. В. Бєсєдін, В. М. Зігунов

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті окреслено деякі актуальні питання щодо проблем розвитку активного туризму. Визначено, що основні проблеми функціонування активного туризму в Україні полягають у наявності воєнного стану на сучасному етапі, неможливості здійснення туристичних заходів у при-кордонні, необхідності підвищення вимог щодо заходів безпеки під час активних подорожей, зменшення державного фінансування туристсько-спортивних заходів.

Ключові слова: *активний туризм, проблеми розвитку активного туризму.*

The article outlines some current issues regarding the development of active tourism. It is determined that the main problems of the functioning of active tourism in Ukraine are the presence of martial law at the current stage, the impossibility of carrying out tourist activities in the border area, the need to increase requirements for security measures during active travel, and a decrease in state funding for tourist and sports events.

Keywords: *active tourism, problems of active tourism development.*

Постановка проблеми. Активний туризм передбачає залучення громадян до корисного й активного проведення вільного часу, забезпечуючи оптимальне використання і збереження природних туристських ресурсів та враховуючи особисту безпеку туристів. У контексті розгляду цього питання варто зазначити, що складовою частиною активного туризму є спортивний туризм, який функціонує на основі чинних спортивних нормативів, які періодично переглядаються. До активного туризму найчастіше відносять такі найпоширеніші види як: пішохідний, гірський, лижний, велосипедний, водний (сплави на байдарках, каяках) [1].

Активний туризм в Україні має потужний потенціал для розвитку та задоволення потреб туристів. Від великих гірських масивів до широких річкових долин та мальовничих озер – Україна пропонує різноманітні можливості для активного відпочинку у природних умовах. Проте, не зважаючи на природний потенціал, існують численні проблеми, які гальмують повноцінний розвиток

активного туризму.

Мета роботи – охарактеризувати проблеми розвитку активного туризму в Україні.

Через воєнний стан в Україні нині розвиток активного туризму значно зменшив оберти, через що він знаходиться у стані занепаду в більшості областях нашої країни. В таких умовах функціонування, розвиток та популяризація серед населення активного туризму гальмується через недостатню підтримку державою, зокрема недостатнє фінансування туристсько-спортивних заходів. Також вагомою проблемою недофінансування активного туризму в державі є воєнні дії на території країни. Такі несприятливі умови змушують суб'єктів, що діють в цій галузі, здійснювати перехід на самостійне фінансування, тобто на комерційну форму організації і проведення туристсько-спортивних заходів.

На сьогодні основним центром розвитку активного туризму є західна частина країни. У цьому регіоні є можливість безпечно реалізовувати тури з різних видів активного туризму. Проте виникають проблеми в організації і проведенні таких заходів через обмеження дій в прикордонних районах, зокрема, у впровадженні комендантської години та небезпеку подорожей у прикордонні. Ці фактори зобов'язують брати дозволи в спеціальних службах керівників груп або організацій, які займаються туристсько-спортивною діяльністю та реалізацією активних турів на проходження окремих прикордонних територій.

Федерація спортивного туризму України (ФСТУ) сьогодні координує маршрутну і змагальну туристсько-спортивну діяльність та сприяє розвитку активного туризму на території України, популяризує його серед населення як засіб для оздоровлення та підвищення туристсько-спортивної майстерності [2]. Воєнний стан в Україні загальмував ці процеси, що можна прослідкувати в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка проведення туристсько-спортивних заходів [2]

Вид туризму	Рік проведення та кількість заходів на рік		
	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Пішохідний туризм	15	8	7
Водний туризм	8	5	5
Лижний туризм	2	1	1
Комбінований (мультитуристський) туризм	4	4	4
Вітрильний туризм	2	2	2
Гірський туризм	5	3	3
Скандинавська ходьба	1	2	2
Велосипедний туризм	1	-	-
Мото туризм	2	-	-
Автомобільний туризм	1	-	-
Всі види	5	2	2

Якщо проаналізувати показники таблиці 1, то можна відслідкувати тенденцію у зменшенні кількості проведених змагань за 2022 – 2024 роки. Такі явища, перш за все, є результатом негативного впливу воєнних дій на розвиток галузі. Воєнний стан в країні є непростим випробуванням для туристичної індустрії й активного туризму зокрема.

Враховуючи сучасну ситуацію, туристичним організаціям та підприємствам, які спеціалізуються на активному туризмі, варто вживати окремих заходів щодо відновлення та розвитку цієї галузі. Так, туристським організаціям необхідно виявляти гнучкість та адаптивність, знаходячи нові можливості на різних туристичних ринках. Розширення географії діяльності та впровадження інноваційних туристичних продуктів з активного туризму надасть змогу збільшити кількість туристів, що сприятиме фінансовому зростанню туристських підприємств.

Варто також зауважити, що розв'язання проблем у сфері активного туризму потребує спільних зусиль держави, громадських організацій та приватного сектору. Шлях до подолання цих викликів полягає у створенні сприятливих умов для розвитку активного туризму, зокрема, у збільшенні інвестицій в інфраструктуру, маркетинг, у підвищенні рівня якості обслуговування.

Попри всі труднощі та несприятливі для туристичної галузі фактори, активний туризм продовжує функціонувати та стає невід'ємною частиною підтримки психологічного стану і морального духу населення. Так, наприклад, туристичний клуб Кулуар (м. Київ) через невеликий проміжок часу після початку воєнних дій успішно відновив організацію походів по Українським Карпатах. Згодом поступово почали відновлюватись і міжнародні маршрути з активного туризму [3]. Туристсько-спортивний клуб імені П. А. Вернидуба Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка також здійснює туристичні походи в Карпатах через неможливість проведення походів у Сумській області із-за воєнних дій.

На основі проведеного моніторингу сайтів турфірм і комерційних туристичних клубів України можна спостерігати зацікавленість споживачів в активних турах, які створені за технологіями спортивного туризму. Це, насамперед, хайкінгові сходження на гірські вершини, трекінгові походи, різноманітні велоподорожі, рафтинг, каякінг, сапінг тощо. Збільшення кількості проведених турів на комерційній основі підвищує прибуток суб'єктів туристського ринку, які займаються розвитком різноманітних видів активного туризму.

Висновки. Отже, на сьогодні існують проблеми для розвитку активного туризму в Україні. Воєнний стан негативно впливає на всі аспекти розвитку активного туризму – гальмує проведення туристських змагань і походів. Проведення туристських заходів

вимагає підвищеної уваги до заходів безпеки. Більшість заходів з активного туризму проводиться на заході України. Також спостерігається зменшення фінансування туристсько-спортивних заходів, а отже, й зменшення їх щорічної кількості.

Подолання зазначених проблем при допомозі держави покращить ситуацію у сфері активного туризму, поступово його відновлюючи та сприяючи розвитку цікавого виду діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 293 с.
2. Федерація спортивного туризму України. URL: <https://www.fstu.com.ua/calendar/> (дата звернення: 29.03.2024).
3. Kuluar походи в гори. Сходження. Трекінг URL: <https://kuluarpohod.com/ua/> (дата звернення: 31.03.2024).

А. І. Бессідіна, В. М. Зігунов

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЗДОРОВЧО-СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

Стаття присвячена дослідженню оздоровчо-спортивного туризму, розглянуто теоретичні аспекти поняття, визначено функції, а також виділено основні його види. Зокрема, також було досліджено особливості теоретичного визначення оздоровчо-спортивного туризму у наукових працях українських вчених.

Ключові слова: *оздоровчо-спортивний туризм, фізична активність, природне середовище.*

The work is devoted to the study of health and sports tourism. The theoretical aspects of the concept are considered, the functions are defined, and its main types are also highlighted. In particular, the peculiarities of the theoretical definition of health and sports tourism in the scientific works of Ukrainian scientists were also investigated.

Keywords: *health and sports tourism, physical activity, natural environment.*

Оздоровчо-спортивний туризм в Україні розвивається як невід'ємна складова туристської галузі, який спрямований на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини шляхом залучення її до участі у рекреаційних походах і змаганнях з різноманітних видів активного туризму. Він сприяє активному способу життя і допомагає відновити баланс між фізичним та емоційним станом людини, його позитивний вплив на людину підсилюється її тривалою руховою активністю на туристичному маршруті та перебування на свіжому